

Vergaderjaar 2022–2023

21 501-33

Raad voor Vervoer, Telecommunicatie en Energie

Nr. 966

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR KLIMAAT EN ENERGIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 26 september 2022

Hierbij bied ik u, mede namens de Staatssecretaris van EZK, het verslag aan van de ingelaste Energieraad die op 9 september 2022 onder Tsjechisch voorzitterschap plaatsvond.

De Minister van Klimaat en Energie,
R.A.A. Jetten

Verslag Energieraad

Op 9 september vond onder het Tsjechisch voorzitterschap een extra ingelaste Energieraad plaats. Tijdens deze Raad stonden twee besprekingspunten op de agenda, namelijk 1) mogelijke noodmaatregelen ter adressering van de hoge energieprijzen (besloten); en 2) een discussie over de mate van (energie)paraatheid voor komende winter (openbaar). De Commissie heeft naar aanleiding van deze Energieraad op 14 september een voorstel gepubliceerd met maatregelen om de hoge energieprijzen te adresseren. Hier vindt op 30 september een besluitvormende Energieraad over plaats.

Mogelijke noodmaatregelen ter adressering energieprijzen

Het Tsjechisch voorzitterschap en de Europese Commissie hadden de lidstaten gevraagd te kijken welke opties voor hen werkbaar zijn bij de adressering van de hoge energieprijzen. De Commissie en het Tsjechisch voorzitterschap hadden voor deze discussieronde een begeleidend schrijven gemaakt met verschillende opties om in te grijpen. Om de preferente maatregelen die door lidstaten zijn aangedragen te categoriseren, zijn de opties opgedeeld in 1) maatregelen op de elektriciteitsmarkt; 2) maatregelen op de gasmarkt en 3) financiële maatregelen. Een splitsing tussen lidstaten was zichtbaar: de ene helft uitte dat de huidige crisis te maken heeft met direct marktfalen van de Europese energiegroothandelsmarkt, terwijl de andere groep juist andere oorzaken ziet voor de hoge prijzen (met name schaarste op de markt). Deze splitsing is goed terug te zien in de verschillende voorstellen die op tafel werden gelegd en de mate waarop zij interveniëren in de markt.

Maatregelen op de elektriciteitsmarkt

Een groep lidstaten pleitte ten eerste voor extra besparingsdoelen voor elektriciteitsconsumptie. Dit kan bijdragen aan het verminderen van de vraag naar aardgas waardoor de prijs ook verder daalt. Nederland heeft zich ook achter dit standpunt geschaard, omdat het kabinet gelooft dat het probleem bij de kern aangepakt moet worden: de schaarste op de energiemarkten.

Een groep lidstaten pleitte ten tweede voor een zogenaamde infra-marginale *price cap*, waarbij overwinsten van infra-marginale technologieën worden afgeroomd. Dit dient volgens deze lidstaten extra fondsen te creëren waarmee consumenten direct gecompenseerd kunnen worden. Veel lidstaten steunen het doel wat hiermee bereikt moet worden, maar uitten zorgen over de uitvoerbaarheid deze maatregel. Zo ziet een groep lidstaten, waaronder Nederland, problemen in de uitvoering wanneer zij een dergelijke maatregel op nationaal niveau (op zeer korte termijn) moeten implementeren. De energiemarktmodellen van lidstaten verschillen onderling aanzienlijk. Flexibiliteit met betrekking tot de implementatie biedt lidstaten de mogelijkheid de regel op een dusdanige manier in te voeren dat het doel ook effectief behaald kan worden.

Een andere groep lidstaten uitte zorgen over de mogelijke verdeling van de opbrengsten die met deze cap worden opgehaald. Landen die in hun energiemix met name afhankelijk zijn van import, zullen geen opbrengsten kunnen realiseren, aangezien de opbrengsten naar het land gaan waar de elektriciteit geproduceerd wordt.

Als derde pleitte een aantal lidstaten voor ruimte om op Europees niveau een subsidie, naar het voorbeeld van Spanje en Portugal, op gas in te voeren voor elektriciteitsproductie op Europees niveau.

De Commissie benadrukt in dit verband dat in een mogelijk nieuw instrument op de elektriciteitsmarkt langetermijncontracten beschermd moeten worden en ook zorg moet worden gedragen voor investeringsprikkel in hernieuwbare energie. De Commissie gaf aan de optie van *price caps* op de groothandelsmarkten voor gas en elektriciteit te onderzoeken, maar daarbij zeer goed te willen kijken naar problemen voor de leveringszekerheid.

Maatregelen op de gasmarkt

Een grote groep lidstaten pleitte voor een *price cap* op de groothandelsmarkt voor gas. Zij meldden daarbij expliciet dat een *price cap* op enkel Russisch gas niet gesteund kon worden, omdat dit het probleem niet voldoende adresseert. Andere lidstaten, waaronder Nederland, hebben een *price cap* op Russisch gas wel gesteund. Samen met de Commissie erkenden zij dat dit een sterk instrument is om de Russische Federatie een middel uit handen te nemen de EU uit elkaar te spelen.

Ook in relatie tot de gasmarkt werd door meerdere lidstaten gerefereerd aan het in juli aangenomen *Winter Preparedness Package* waarin doelstellingen voor gasbesparing werden meegegeven. De lidstaten stelden dat deze doelstellingen nog fier overeind staan en verplicht en aangescherpt moeten worden. Van een dergelijk verplichtend karakter is Nederland ook voorstander.

Tot slot pleitte een groep lidstaten voor versterking van een Europees Energie Platform dat gezamenlijk gas kan inkopen (wordt momenteel al ontwikkeld op vrijwillige basis). Deze groep landen zou graag zien dat de EU gezamenlijk gas inkoopt, zodat zij als een prijsbepalende marktpartij kan fungeren. Daarnaast gaf de Commissie ook aan gesprekken met energieleveranciers buiten te Europa (zoals Noorwegen) te willen intensiveren.

Financiële maatregelen

Een groep lidstaten bepleitte als maatregel een verruiming van het tijdelijk staatssteunkader voor Oekraïne om meer en langer staatssteun te kunnen geven aan de producenten van hernieuwbare energie. In het verlengde daarvan pleitte een groep lidstaten ook voor meer richting van de Commissie voor verbetering van de liquiditeit op de energiemarkt en het geven van staatsgaranties. Tot slot pleitte een aantal lidstaten voor ingrijpen op de ETS-markt om prijzen te mitigeren. Nederland heeft zich met een aantal andere lidstaten tegen het voorstel om in de ETS-markt in te grijpen gekeerd, omdat dit de integriteit van het ETS-systeem aantast.

Paraatheid lidstaten voor komende winter

Tijdens deze gespreksronde gaven de aanwezige lidstaten updates over de mate waarop hun gasopslagen gevuld zijn, welke maatregelen zij nemen om hun energiemix en energieleveranciers verder te diversifiëren en welke maatregelen genomen worden voor verdere besparing in de betreffende lidstaat (ook met het oog op het vastgestelde besparingsdoel van 15% uit het *Winter Preparedness Package* van eind juli).

De meeste lidstaten liggen goed op koers voor het behalen van de vulgraad van 80%. Enkele lidstaten gaven dat het voor hen moeilijker was deze doelen te behalen, vanwege de grote mate van afhankelijkheid die zij hebben van gas afkomstig uit de Russische Federatie. Uit de verschillende interventies van de lidstaten blijkt een grote mate van solidariteit. Meerdere landen deelden *best practices* voor het besparen van gas (zoals

bewustwordingscampagnes), diversificatie van energiebronnen (meer import LNG, inzet op waterstof) en diversificatie van leveranciers (verbindingen met o.a. Algerije en Turkije).

Een aantal lidstaten greep deze discussieronde wederom aan om te pleiten voor een verplicht reductiedoel van 15% of hoger voor gasgebruik. Hier was een aantal lidstaten echter tegenstander van. Ook riepen veel lidstaten op RepowerEU als leidraad te blijven gebruiken om te zoeken naar andere hernieuwbare energiebronnen. Ook werd een oproep gedaan interconnectiviteit tussen landen niet alleen te vergroten, maar ook toekomstbestendig te maken voor het transport van hernieuwbare energie.